

ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОДУКТИВНОГО УСНОГО МОВЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВА СФЕРА)

Статтю присвячено проблемі формування франкомовної лексичної компетенції продуктивного усного мовлення у студентів мовних спеціальностей в адміністративно-правовій сфері.

У статті теоретично обґрунтовано необхідність навчання спілкування в адміністративно-правовій сфері із застосуванням французької термінологічної лексики такої сфери усномовленнєвої комунікації як адміністративно-правова. Сформульовано концептуальні засади формування франкомовної лексичної компетенції. Було проаналізовано доцільність та етапи навчання лексики адміністративно-правової сфери для розвитку соціокультурної компетенції студентів мовних спеціальностей. Наукова новизна матеріалу полягає в тому, що в ньому вперше розглянуто проблеми методики формування франкомовної лексичної компетенції у студентів мовних спеціальностей в адміністративно-правовій сфері.

Ключові слова: лексична компетенція, лексика адміністративно-правової сфери, студенти мовних спеціальностей, продуктивне усне мовлення.

Будь-який мовленнєвий акт здійснюється в контексті певної ситуації в рамках однієї із сфер спілкування, що обслуговують діяльність і організацію суспільного життя. Вибір сфер, для діяльності в яких повинні бути підготовлені студенти, що вивчають мову як спеціальність, має першорядне значення для подальшого вибору ситуацій, цілей, завдань, предмета спілкування у навчальній діяльності.

Метою статті є аргументація необхідності навчання спілкування в адміністративно-правовій сфері для подальшої професійної та іншої діяльності випускників вищих навчальних закладів мовного профілю.

Відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти адміністративно-правову сферу слід розуміти як таку, що знаходиться на межі двох сфер – публічної (суспільної) і професійної [1: 233]. Деякими ученими-методистами було запропоновано класифікацію сфер спілкування, де адміністративно-правова сфера віднесена до автономної і детермінована відповідно до її особливостей [2; 3].

Цю сферу можна визначити як комплекс особливостей спілкування, в якій кожна людина знаходиться у певних відносинах з усім суспільством за допомогою відповідних державних інститутів. Відносини між партнерами по комунікації завжди мають офіційний характер. Найбільш поширеним видом такої комунікації є індивідуальне офіційне спілкування в діалогічній формі, рідше зустрічається офіційне групове спілкування в діалогічній формі [4: 66].

На відміну від загальнонавчаної мови, адміністративно-правова сфера має свої граматико-синтаксичні і семантичні особливості [6]. Поле діяльності права не таке вузьке, як це може видаватися на перший погляд. По-перше, сфера «живе» і «діє» в системі правових цінностей і демократичних взаємовідносин держави і громадян, по-друге, можливість повсякденної реалізації адміністративно-правової сфери в повсякденному житті також реальна як, наприклад, реалізація будь-якої з тем соціально-побутової сфери. Ця можливість реалізації сфери дає право судити про якісну характеристику сфери спілкування.

Водночас це доводить необхідність створення курсу з навчання лексики сфери права за умовою вирішення таких завдань:

- визначення рівня студентів, що вивчають лексику адміністративно-правової сфери;
- визначення мети вивчення лексики сфери права.

Щодо першого завдання, про необхідність створення курсу з навчання лексики сфери права, то існує певна тенденція у навчанні іноземних мов студентів вищих навчальних закладів, відповідно до якої спостерігаються деякі обмеження у виборі сфер усномовленневого спілкування для навчання. При підготовці фахівців філологічного напрямку постає потреба впровадження в процес навчання всіх сфер усномовленневої комунікації, оскільки іноді не зовсім зрозуміло, яка саме з них буде потрібна в професійній діяльності. Питання обмежується тільки “дозуванням” навчання лексики кожної сфери і рівнями навчання студентів [5]. Низка дисциплін філологічного циклу, таких як практика усного і писемного мовлення, країнознавство, узагальнюють підмови практично всіх сфер усномовленневої діяльності. Однак у програмі навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах на мовних факультетах відсутня практика навчання лексики адміністративно-правової сфери, у той час як студентам пропонуються тексти публіцистичного стилю, які містять лексичні одиниці зазначеної сфери, що потребують базових знань в галузі права для їх розуміння.

З огляду на викладене вище слід зазначити, що навчання лексики адміністративно-правової сфери є необхідним. Ця необхідність зумовлена зростанням і різноманітністю соціальних змін у суспільстві в Україні і за кордоном, які через європейську інтеграцію, перехід до більш якісного “відкритого” рівня життя країн, стають актуальними, потребують відповіді на поставлені питання, внаслідок чого відбувається їх активне обговорення не тільки на високому державному рівні, але й у повсякденному житті громадян європейських держав.

Можна вважати, що у зв'язку з розширенням сфер інтересів вже на середньому й останньому етапах навчання, у вищих навчальних закладах студенти починають усвідомлено прагнути вивчити лексику адміністративно-правової сфери, вникнути в суть понять цієї сфери в цілому. Тому навчання такої сфери доцільніше саме на цих етапах.

Відповівши на поставлені питання, що стосуються сутності проблеми, доцільності та етапи навчання лексики адміністративно-правової сфери доцільно перейти до деталізації аргументів, що доводять цільову необхідність навчання її при викладанні іноземних мов як спеціальності.

Необхідність навчання адміністративно-правової сфери зумовлена:

1. Важливістю розвитку особистості майбутнього фахівця, готового і здатного брати участь у міжкультурному спілкуванні і необхідністю формування міжкультурної комунікативної компетенції;
2. Соціально-культурним змістовним та мовним аспектами міжкультурного діалогу країн мови, що вивчається і мови рідної країни;
3. Необхідністю навчання комунікативного етикету;
4. Поширеністю спілкування в адміністративно-правовій сфері;
5. Відповідністю комунікативним потребам студентів, їх інтелектуальному рівню, інтересам і професіоналізації.

Необхідно детально розкрити сутність наведених аргументів на користь навчання адміністративно-правової сфери.

1. Кінцева мета навчання іноземних мов як спеціальності у вищих навчальних закладах формулюється на сучасному етапі розвитку країни та громадян таким чином: розвиток особистості, готової брати участь у міжкультурному спілкуванні шляхом формування міжкультурної комунікативної компетенції в її професійному варіанті.

Адміністративно-правова сфера є специфічною через місце, яке вона займає в ніші сфер (публічна, професійна) і, разом з тим, багатогранною, завдяки наявності притаманних їй компонентів у цих сферах. Дескриптивні категорії сфер у зовнішньому контексті спілкування вказують на наявність у публічній, професійній сферах інститутів, осіб, об'єктів, подій, видів діяльності, текстів, що містять елементи адміністративно-правової сфери, необхідні для формування достатнього рівня комунікативної компетенції.

2. Адміністративно-правова сфера адекватно відображає політичний устрій країни, рівень економічного розвитку, культуру, цінності народу. Необхідність звернення до законодавчої бази в іншомовній сфері спонукає індивіда до вивчення й осмислення законів країни [7: 72-79]. Звідси – стратегія розуміння культури іншомовного соціуму, історії становлення менталітету народу, необхідна для якісної освіти фахівця-філолога.

3. Виходячи з розуміння змістового і мовного аспектів міжкультурного діалогу країн, адміністративно-правова сфера є різнорідною за своїм складом, включеним у змістові мінімуми навчання, й утворюється предметно-змістовим планом міжкультурного спілкування. Формою типового дискурсу адміністративно-правової сфери є законодавчий текст (письмова форма спілкування), юридичні консультації з метою вирішення різних проблем загальнодержавного масштабу і приватних питань (звернення громадян до нотаріальних контор, адвокатур, суду й ін.) – усна форма спілкування [3].

Одним з важливих компонентів, що забезпечує можливість спілкування в адміністративно-правовій сфері, є наявність у комуніканта специфічної лінгвістичної та лінгвосоціокультурної компетенції, у нашому випадку – знання ним лексики даної сфери, можливість оперування нею в процесі спілкування, а також знання особливостей адміністративного устрою країни, мова якої вивчається, та орієнтованість у певних ситуаціях, що мають відношення до сфери права. Прикладами можуть бути адекватні відповіді на питання консула країни в'їзду (Франції), правильне заповнення декларативних форм, оформлення оренди підприємства за кордоном, звернення до муніципальних служб, страхування життя та майна, складання договорів, наймання й оренда житла, звернення по допомогу, проходження стажування та ін.

Наявність лінгвосоціокультурних знань про історично сформовані норми, правила, традиції країни, мова якої вивчається, лінгвокраїнознавчі знання про дискурс права, а також навички й уміння використовувати ці знання для здійснення міжкультурної комунікації дають змогу виділити лінгвосоціокультурний мінімум адміністративно-правової сфери. Цей мінімум відображає соціальний, змістовий та мовний аспекти культурно-мовної спільноти країни, мову якої вивчають.

Соціокультурна специфіка зазначених вище мінімумів і їх роль у формуванні комунікативних умінь в адміністративно-правовій сфері свідчить про необхідність концентрації розвитку цих умінь тільки в деяких з цих аспектів.

4. Відповіддю на питання “для чого” навчати спілкуватися в сфері права може слугувати твердження про її поширеність. Вище вже викладено певні факти, що доводять широту вживання сфери права, підкреслюючи необхідність навчання спілкування в ній.

Одним з понять, що доводить необхідність навчання адміністративно-правовій сфері – є комунікативний етикет. У даному випадку йдеться про специфічний мовленнєвий етикет конкретної сфери усномовленнєвої комунікації. Тут маються на увазі особливості вербальної і невербальної поведінки, що виникають під час спілкування в одній сфері на відміну від інших (наприклад, в соціально-побутовій сфері людина більш вільна у виборі лексичних, граматичних та інших засобів висловлювання, в професійній або адміністративно-правовій сферах).

Феномен комунікативного етикету для спілкування в адміністративно-правовій сфері відповідає на питання “як” спілкуватися у даній сфері. Таким чином обумовлюється необхідність навчання цього аспекту.

Доцільно звернутися до питання актуальності спілкування в галузі права в цілому на сучасному етапі розвитку суспільства. Адміністративно-правова сфера охоплює поле повсякденної тематики, актуалізованої в політичному, ідеологічному контекстах, що має місце в історичному процесі європейської інтеграції країн. Сфера права формує теорії суспільного розвитку, політичних пропозицій і доктрин.

Кожен рух суспільної формації формує певне мовне поле, що поєднує ключові політичні терміни, символи, назви доктрин, спеціальну лексику.

Мовне поле відображає ідеологію кожної країни, вводить у вжиток набір політичних суджень, думок, систему символів, установок і цінностей і реалізується за допомогою тематичної лексики. Адміністративно-правова сфера характеризується наявністю широкого спектра певних значень, емоційної, політичної конотації та є способом відображення оцінки і розвитку суспільства. Визначення категорії оцінки залишається суперечливим, у зв'язку з чим відокремилися такі концептуальні напрямки вивчення сфери права: 1) прагматична орієнтація на оцінювання спілкування в адміністративно-правовій сфері; 2) типологія мовленнєвих засобів реалізації оцінювання спілкування.

Крім цього, слід зазначити той факт, що до студентів мовних факультетів висувуються вимоги стосовно однакового володіння іноземною мовою в різних сферах усномовленнєвої комунікації. Відповідність комунікативним потребам студентів відображена у функціональному навантаженні мови для спілкування в адміністративно-правовій сфері.

5. Проблема зростання потреби в необхідності спілкування в адміністративно-правовій сфері не стосується кожного члена суспільства. Існують категорії людей, які не цікавляться політикою. Для них тематика сфери права не актуальна. Однак складно уявити людину, у якої ніколи не виникало питань оформлення юридичних документів або яка б не зверталася до державних структур з приводу будь-яких питань. Слід зазначити, що подібні операції індивід здійснює перебуваючи у середовищі спілкування рідною мовою. Ті індивіди, що навчаються іноземної мови, співвідносять реалії рідного й іномовного соціумів, засвоюючи норми правил спілкування тієї країни, мови якої навчаються. У людей цієї категорії виникає необхідність спілкування в сфері права з багатьох причин, зокрема:

- виїзд у країну, мова якої вивчається, з метою навчання (стажування);
- туризм (студент, що володіє будь-якою іноземною мовою, у нашому випадку французькою, скоріше надасть перевагу країні, мову якої він вивчає, з метою її подальшого вдосконалення);
- підготовка до майбутньої роботи як за кордоном, так і в рідній країні, де однією з вимог може бути спілкування в адміністративно-правовій сфері.
- Викладене вище дає можливість зробити такі висновки:
- вибір сфери для якої повинні бути підготовлені студенти мовних вищих навчальних закладів, має першорядне значення для подальшого відбору ситуацій, цілей, завдань, предмета спілкування у навчальній діяльності;
- при навчанні іноземної (французької) мови як спеціальності необхідне формування лексичної компетенції в адміністративно-правовій сфері;
- навчання лексики адміністративно-правої сфери є однією з передумов розвитку особистості, готової брати участь у міжкультурному спілкуванні.

Перспективою подальшого розвитку є розробка методики навчання лексики франкомовної адміністративно-правової сфери при вивченні французької мови як спеціальності на мовних факультетах та у вищих навчальних закладах освіти мовного профілю.

Список літератури:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання С.Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 233 с.
2. Пассов Е.И. Коммуникативное иноязычное образование : готовим к диалогу культур: Пособие для учителей / Ефим Израилевич Пассов. – Минск : Лексис, 2003. – 184 с.
3. Скалкин В.Л. Коммуникативные упражнения на английском языке / Владимир Львович Скалкин. – М. : Просвещение, 1983. – 127 с.
4. Скалкин В.Л. Основы обучения устной иноязычной речи / Владимир Львович Скалкин. – М. : Русский язык, 1981. – С. 60-66.
5. Тарнопольський О.Б. Методика навчання іномовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / Олег Борисович Тарнопольський. – Дніпропетровськ, 2005. – 146 с.

6. **Bock J.** Zur Inhalts-und Funktionsanalyse der Politikerrede : ein Beitrag zur Verbesserung der Kommunikation zwischen Staatsburger und Politeker. – F/M : Haag+Herchen Verlag. 1982. – 221 S.

7. **Lehman D., Moirand D.** Une approach communicative de lecture // Le Francais dans le Monde. – 1980. – №153 – pp.72-79.

И.И. Липская

ПРЕДПОСЫЛКИ ФОРМИРОВАНИЯ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ПРОДУКТИВНОЙ УСТНОЙ РЕЧИ У СТУДЕНТОВ ЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ (АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВАЯ СФЕРА)

Статья посвящена проблеме формирования франкоязычной лексической компетенции продуктивной устной речи у студентов языковых специальностей в административно-правовой сфере.

В статье теоретически обоснована необходимость обучения общению в административно-правовой сфере с использованием французской терминологической лексики такой сферы устноречевой коммуникации как административно-правовая. Сформулированы концептуальные основы формирования франкоязычной лексической компетенции. Проанализированы этапы обучения лексики административно-правовой сферы для развития социокультурной компетенции студентов языковых специальностей. Научная новизна материала заключается в том, что в нём впервые были рассмотрены проблемы методики формирования франкоязычной лексической компетенции у студентов языковых специальностей в административно-правовой сфере.

Ключевые слова: лексическая компетенция, лексика административно-правовой сферы, студенты языковых специальностей, продуктивная устная речь.

I. Lypska

BACKGROUND OF LEXICAL COMPETENCE PRODUCTIVE FORMATION OF EFFICIENT SPEAKING FOR LANGUAGE DEPARTMENT STUDENTS (ADMINISTRATIVE AND LEGAL SYSTEM)

The article is devoted to the problem of developing lexical competence in administrative and law sphere for students majoring in Philology. The necessity of teaching students French law terms as a prerequisite for practical mastering of a special course has been theoretically substantiated.

The conceptual basic concepts of developing lexical competence have been formulated. The main steps of teaching students French law terms have been analysed. The scientific innovation of the material is in the first consideration methodological problems of developing lexical competence in administrative and law sphere for students majoring in Philology.

Key words: lexical competence, administrative and law vocabulary, students of language specialties, a complex of exercises, productive oral speech.

